

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ Й НАУКИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 13

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Факультет технологій та дизайну, кафедра технологічної освіти
ВСП «Львівський навчально-науковий центр професійної освіти»
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»
Львівський медичний університет
Міжнародна благодійна організація «Лідер Якості»
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України
Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży (Польща)

Ukrainian State Pedagogical Mykhaylo Drahomanov University
Faculty of technology and design, Department of technological education
Subdivision “Lviv Educational and Scientific Center for Professional Education”
Danylo Halytsky Lviv National Medical University
SS of NULES of Ukraine “Berezhany Agrotechnical Institute”
Lviv Medical University
International charity organization “Leader of the Quality”
State scientific institution “Institute of Modernization of the Content of Education”
of the Ministry of Education and Culture of Ukraine
Lomza International Academy of Applied Sciences

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ Й НАУКИ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 13

**MODERN TRENDS IN DEVELOPMENT OF EDUCATION
AND SCIENCE: PROBLEMS AND PERSPECTIVES**

COLLECTION OF SCIENTIFIC WORKS

Issue 13

Київ – Львів – Бережани – Ломжа

2023

Kyiv– Lviv – Berezhany – Łomża

2023

УДК: 37. 01 : 001

ISSN 2663-9718

Сучасні тенденції розвитку освіти й науки : проблеми та перспективи: зб. наук. праць / [гол.ред. Ю.І. Колісник-Гуменюк].
Київ – Львів – Бережани – Ломжа, 2023. Вип. 13. 283 с.

Головний редактор:

Колісник-Гуменюк Ю.І., доктор педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)

Редакційна колегія:

Кільдеров Д.Е., доктор педагогічних наук, професор (м.Київ, Україна)

Харламенко В.Б., кандидат педагогічних наук, професор (м.Київ, Україна)

Литвин А.В., доктор педагогічних наук, професор (м. Львів, Україна)

Руденко Л.А., доктор педагогічних наук, професор (м. Львів, Україна)

Жибак М.М., доктор економічних наук, професор (м. Бережани, Україна)

Олійник П.В., доктор фармацевтичних наук, професор (м. Львів, Україна)

Голіяд І.С., кандидат педагогічних наук, професор (м.Київ, Україна)

Шарлович З., кандидат педагогічних наук (м. Ломжа, Польща)

Копельчак М.П., кандидат педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)

Чаплик В.В., кандидат медичних наук, доцент (м. Львів, Україна)

Гуменюк О.М., кандидат педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)

Гуменюк В.В., доктор педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)

Гурська І.С., кандидат економічних наук, доцент (м. Бережани, Україна)

Технічна верстка:

Гуменюк В.В., доктор педагогічних наук (м. Львів, Україна)

Переклад англійською мовою:

Гуменюк В.В., Дубовик О.В. (м. Львів, Україна)

У збірнику наукових праць відомі дослідники, педагоги-практики середніх загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних навчальних закладів, працівники закладів вищої освіти I-II і III-IV рівнів акредитації висвітлюють теоретичні й прикладні аспекти впровадження сучасних інформаційних технологій та інноваційних методів навчання у підготовці кваліфікованих робітників, молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів і магістрів.

Статті збірника подано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Видання розраховане на науковців і педагогів-практиків загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних та вищих навчальних закладів, працівників інститутів післядипломної педагогічної освіти.

© Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2023

© ВСП «Львівський навчально-науковий центр професійної освіти», 2023

© Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2023

© ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут», 2023

© Львівський медичний університет, 2023

© Міжнародна благодійна організація «Лідер Якості», 2023

© Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, 2023

© Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży, 2023

© Автори статей, 2023

Список використаних джерел

1. Ентвістл, Віккі А. та Ян С. Ватт. 2013. Лікування пацієнтів як особистості: можливий підхід до підтримки надання допомоги, орієнтованої на людину. *Американський журнал біоетики*. 13 (8), 29–39. <https://doi.org/10.1080/15265161.2013.802060>.
2. Колісник-Гуменюк Ю. І. Експериментальна перевірка ефективності методики формування професійно-етичної культури майбутніх фахівців у медичних коледжах. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2011. № 6. С. 103–114.
3. Колісник-Гуменюк Ю. І. Формування професійно-етичної культури майбутніх фахівців у процесі гуманітарної підготовки в медичних коледжах: монографія. Львів : «Край», 2013. 296 с.

УДК 37(477)“364”

*Колісник-Гуменюк Юлія,
доктор пед. наук, доцент, доцент
кафедри технологічної освіти, факультет технологій та дизайну, Українського
державного університету імені Михайла Драгоманова.*

ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА ПІД ЧАС ВОЄННИХ АБО КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ

Анотація. Профорієнтаційна робота – це система заходів та програм, спрямованих на допомогу особам у визначенні та плануванні своєї професійної кар'єри. Головна мета цієї роботи полягає у наданні підтримки індивідам у розумінні їхніх інтересів, здібностей, цінностей та виборі оптимального професійного шляху. Профорієнтаційна робота відіграє важливу роль в країні під час війни, оскільки конфліктні обставини часто породжують нові виклики та змінюють умови на ринку праці. У таких умовах може збільшитися потреба у спеціалістах з певних сфер або зменшитися попит на інші види робіт. Профорієнтаційна робота стає важливим інструментом для людей, які шукають нові можливості та мають необхідність переорієнтувати свою кар'єру під час воєнних або кризових ситуацій. Вона може допомагати людям знаходити оптимальні шляхи для подальшого професійного і особистісного розвитку в умовах нестабільності. Тому наша тема є актуальна.

Ключові слова: профорієнтаційна робота, кар'єра, війна, вибір, індивід.

*Kolisnyk-Humeniuk Yuliia,
Doctor of pedagogic sciences, associate professor, associate professor
Department of technological education, Faculty of Technology and Design,
Ukrainian Mykhailo Drahomanov State University.*

PROFESSIONAL ORIENTATION WORK DURING WAR OR CRISIS SITUATIONS

Abstract. Career guidance work is a system of activities and programs aimed at helping people define and plan their professional career. The main goal of this work is to support individuals in understanding their interests, abilities, values and choosing the optimal professional path. Vocational guidance plays an important role in a wartime country, as conflict circumstances often create new challenges and change labor market conditions. In such conditions, the need for specialists in certain fields may increase or the demand for other types of work may decrease. Career guidance work

becomes an important tool for people who are looking for new opportunities and need to reorient their careers during war or crisis situations. It can help people find optimal ways for further professional and personal development in conditions of instability. Therefore, our topic is relevant.

Key words: *vocational guidance work, career, war, choice, individual.*

Профорієнтаційна робота – це комплекс заходів та програм, спрямованих на допомогу людям у виборі та плануванні своєї професійної кар'єри. Метою такої роботи є допомога індивідам у розумінні їхніх інтересів, здібностей, цінностей, а також у виборі оптимального шляху професійного розвитку.

Профорієнтаційна робота може включати в себе консультації, тестування, тренінги, вивчення ринку праці та інші заходи, які допомагають особам приймати обдумані та інформовані рішення щодо свого майбутнього професійного шляху.

Вона дозволяє людям зробити обдуманий вибір, враховуючи їхні особистість, цінності, уподобання та можливості. Профорієнтаційна робота сприяє:

— зниженню невизначеності: допомагає особам зрозуміти, які професії відповідають їхнім інтересам і навичкам; зниженню невизначеності у профорієнтації. Цьому можуть допомогти: самоаналіз (оцінка своїх інтересів, розгляд того, що вам подобається робити в своєму вільному часі); з'ясування своїх цінностей (вивчання цінностей які важливі в житті та на роботі); визначення свої здібностей (розглянути, в чому ви дійсно сильні та в чому вам цікаво розвиватися); пошук інформації (дослідження професій: вивчайте різні професії, їхні вимоги та переваги); бесіди з професіоналами (звертатись до фахівців у сфері, яка вас цікавить, і отримуйте від них поради); навчання (розглянути можливість отримання додаткової освіти чи спеціалізованих курсів для розвитку необхідних навичок); звернення до фахівців (професійні консультанти можуть допомогти визначитись з вашими цілями та розробити план досягнення); менторство (знаходження досвідченого ментора може забезпечити цінні поради та підтримку); обговорення знань та досвіду (взаємодія з людьми на форумах та в соціальних мережах може дати вам унікальний погляд на різні професії та кар'єрні можливості);

— управлінню кар'єрним розвитком: допомагає у створенні плану кар'єрного росту та розвитку (розробити конкретний план кроків, які потрібно вжити для досягнення своїх цілей); навчання та розвиток (участь у навчальних програмах, семінарах та тренінгах для покращення навичок та збільшення конкурентоспроможності); оцінка результатів (періодично оцінювати свій прогрес у досягненні поставлених цілей та вносити коригування в план розвитку);

— ефективному використанню освіти: отримання освіти дозволяє особі більш глибоко розуміти свої інтереси, здібності, цінності та можливості для подальшого вибору професії; розширенню горизонтів (освіта надає можливість ознайомитися з різними областями знань та виробити універсальні навички, що можуть бути застосовані у різних сферах діяльності); ліпшому розумінню кар'єрних можливостей (отримання освіти в різних галузях надає можливість краще оцінювати різноманітні кар'єрні перспективи і обирати той напрямок, який відповідає особистим інтересам та цілям); розвитку професійних навичок (освіта допомагає розвивати технічні та м'які навички, які є важливими для успішної кар'єри. Це може включати навички роботи з інформаційними технологіями, комунікації, креативності, критичного мислення тощо); більшій конкурентоспроможності (здобуття вищої освіти робить людину більш конкурентоспроможною на ринку праці, відкриваючи більше можливостей для отримання високооплачуваних та високоякісних робочих місць); більшій готовності до змін (освічена людина зазвичай має кращі засоби адаптації до швидких змін у сучасному світі, що є важливим у змінному оточенні ринку праці); розвитку креативності (освіта сприяє розвитку креативності та інноваційного мислення, що може бути корисним у багатьох сферах діяльності); впевненості в своїх можливостях (здобуття знань та навичок збільшує впевненість у власних можливостях і допомагає приймати обдумані кар'єрні рішення);

— зменшенню ризиків кар'єрного неуспіху: сприяє уникненню помилок у виборі, які можуть призвести до невдалої кар'єри. Зменшення ризику кар'єрного неуспіху можна досягти шляхом: глибокого самоаналізу (ретельно вивчати свої інтереси, навички, цінності і пріоритети для забезпечення вибору кар'єрного шляху, що відповідає особистим особливостям); отримання освіти та навичок (інвестувати у своє навчання та професійний розвиток, щоб забезпечити собі відповідні знання і навички для вибраної галузі); планування кар'єрного шляху (розробити детальний план розвитку кар'єри з конкретною метою та кроками для досягнення її); спілкування (участь у конференціях, мережевих заходах і використанні платформ для спілкування з іншими фахівцями у вашій майбутній галузі); постійне навчання (світ змінюється, і кар'єрні можливості також, потрібно залишатися в курсі останніх тенденцій у своїй галузі і постійно навчатися); готовність до змін (бути гнучким та готовим адаптуватися до змін у своїй кар'єрі та ринку праці); психологічна стійкість (розвивати психологічну стійкість і здатність ефективно керувати стресом та труднощами); саморозвиток (працювати над особистісним розвитком та вдосконаленням комунікативних навичок) [1].

Проблему профорієнтаційної роботи вивчали та вивчають психологи та педагоги, спеціалізовані в галузі кар'єрного консультування та освітньої психології. Деякі відомі вчені та фахівці, які присвятили свою роботу проблемам профорієнтації: Альберт Бандура, Джон Холланд, Джон Крумболц, Дональд Супер, Лінда Готтфредсон та інші.

Українські психологи та педагоги які присвятили увагу аспектам профорієнтації в освіті включаючи аспекти кар'єрного розвитку: В. Андрєєнкова, Т. Войцях, І. Гриців, О. Гуріна, О. Драпалюк, В. Матвієнко, В. Мельничук, Н. Сабліна, В. Савічев, О. Флярковська, Т. Харківська, С. Щербань та інші.

У зв'язку з тим, що тривалість періоду воєнного стану може бути невизначеною, профорієнтаційні заходи повинні мати гнучкий і адаптивний характер. Такий підхід робить профорієнтацію у період воєнного стану надзвичайно важливою темою для багатьох людей. Це дозволяє абітурієнтам робити обдумані вибори щодо професії, яка відповідає їх здібностям та інтересам, а також забезпечує можливість адаптації до змінюючихся умов на ринку праці.

Профорієнтаційна робота під час воєнних або кризових ситуацій – це комплекс заходів та програм, спрямованих на надання підтримки та допомоги індивідам у виборі та плануванні своєї професійної кар'єри в умовах нестабільності та надзвичайних обставин. У таких ситуаціях профорієнтаційна робота набуває особливого значення, допомагаючи людям адаптуватися до нових реалій, знаходити оптимальні шляхи професійного розвитку та визначати свої цілі в умовах воєнного або кризового середовища. Вона може включати консультації, тренінги, інформаційну підтримку та інші інструменти, спрямовані на допомогу людям у прийнятті обдуманих рішень щодо свого професійного майбутнього.

Ось кілька можливих етапів та характеристик профорієнтаційної роботи під час кризових ситуацій:

— консультації та психологічна підтримка: забезпечення доступу до професійних консультантів та психологів, які можуть надати індивідуальні поради щодо професійного вибору та вирішення психологічних аспектів, пов'язаних з кризовою ситуацією;

— інформаційна підтримка: забезпечення доступу до актуальної інформації про ринок праці, перспективи розвитку окремих сфер, а також конкретні можливості для навчання та професійного зростання;

— організація вебінарів та онлайн-курсів: проведення вебінарів та онлайн-курсів з питань профорієнтації для забезпечення доступу до освітніх ресурсів навіть у віддалених чи обмежених умовах;

— взаємодія з роботодавцями: партнерство із компаніями та організаціями, щоб створювати можливості для працевлаштування та стажування, а також організація віртуальних кар'єрних ярмарок;

— розвиток навичок: програми навчання та тренінги, спрямовані на розвиток необхідних професійних та м'яких навичок для подолання труднощів у часи кризи;

— сприяння самореалізації: стимулювання особистого та професійного розвитку, сприяння самореалізації та пошуку внутрішньої мотивації.

Ці заходи спрямовані на те, щоб допомогти людям в умовах воєнних або кризових обставин визначити свої професійні цілі та вибрати шлях для їх досягнення [2].

Отже, профорієнтаційна робота відіграє важливу роль у підтримці осіб у прийнятті обдуманих та відповідальних рішень щодо своєї професійної діяльності.

Список використаної літератури

1. Вольнова Л. Навчальний посібник «Психосоціальна допомога в роботі з кризовою особистістю». Київ. 2012. 275 с.

2. Психосоціальна підтримка учасників освітнього процесу. Навчально-методичний посібник. / Андрєєнкова В. Л., Войцях Т. В., Гриців І. П., Мельничук В. О., Сабліна Н. О., Флярковська О. В., Харківська Т. А. К., 2023. 149 с.

УДК 37.011.3-051

Останчук Олена

*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри практичної психології
Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг, Україна*

ПЕРСПЕКТИВНІ ЛІНІЇ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ І ОСВІТИ

Анотація. *Аналізуються провідні напрями науково-педагогічних досліджень і оновлення педагогічної освіти. Характеризується предметна інтеграція природничих і соціальних наук, що призводить до появи нових наукових галузей знань і моделей освітньої практики. Результуючою є стратегія гуманітаризації педагогічного процесу, цільовий орієнтир якої – достовірність, реалістичність і багатомірність всіх компонентів педагогічної системи і процесу; протидія симулякрам.*

Ключові слова: *педагогічна наука, освіта, інтеграція, синергетика, кібернетика, проектування, прагматизм, гуманізація, гуманітаризація.*